

MEHMET Ö. ALKAN
150. Yılında *Das Kapital*

MEHMET Ö. ALKAN Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni bitirdi. İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde "İlim'den 'Bilim'e Geçişin Kritik Evreleri: Osmanlı Materyalizmi ve Baha Tefvik" başlıklı teziyle yüksek lisansını tamamladı. Aynı fakültede "Ölçülebilir Verilerle Tanzimat'tan Sonra Osmanlı Modernleşmesi" başlıklı teziyle doktor unvanını aldı. 2000-2001 ve 2009-2010 yılları arasında Amerika'da Wisconsin Üniversitesi Tarih Bölümü'nde, 2008 ve 2010 yıllarında Köln Üniversitesi'nde kadrolu öğretim üyesi olarak ders verdi. Hava Harp Okulu, Deniz Harp Okulu ve İstanbul Kültür Üniversitesi'nde dersler verdi. Halen İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Siyasi Tarih Anabilim Dalı'ndaki görevine devam etmekte ve aynı zamanda Tarih Vakfı başkanlığını yürütmektedir. Kendi alanında yayımlanmış 250'nin üzerinde makalesi ve hazırladığı 15 kadar kitabı vardır. Başlıca yapıtları: *Tanzimat'tan Günümüze İstanbul'da Sivil Toplum Kuruluşları* (İlter Turan ve Ahmet Yücekök ile birlikte, Tarih Vakfı Yayınları, 1998); *İmparatorluk'tan Cumhuriyet'e Selanik'ten İstanbul'a Terakki Okulları* (Terakki Vakfı Yayınları, 2003); *Prens Sabahaddin Gönüllü Sürgünden Zorunlu Sürgüne* (Yapı Kredi Yayınları, 2007); *Yadigâr-ı Meşrutiyet* (İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2010); *Türkiye İşçi Sınıfı Tarihi* (Y. Doğan Çetinkaya ile birlikte, Tarih Vakfı Yayınları, 2015); *Osmanlı'dan Günümüze Darbeler* (Tarih Vakfı Yayınları, 2017).

İletişim Yayınları 2560 • Tarih Dizisi 125

ISBN-13: 978-975-05-2299-4

© 2017 İletişim Yayıncılık A. Ş.

1. BASKI 2017, İstanbul

EDITÖR Tanıl Bora - Kerem Ünüvar

KAPAK Suat Aysu

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Remzi Abbas

DİZİN Berkay Üzüm

BASKI Sena Ofset · SERTİFİKA NO. 12064

Litros Yolu, 2. Matbaacılar Sitesi, B Blok, 6. Kat, No: 4NB 7-9-11
Topkapı, 34010, İstanbul, Tel: 212.613 38 46

CILT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 11935

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,
Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 10721

Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

MEHMET Ö. ALKAN

150. Yılında
Das Kapital

Osmanlı'dan Günümüze
Türkiye'deki Serencâmi

“Anlatılan Senin Hikâyendir!”

(Çeviriler ve Polemikler)

*Türkiye tarihinde tabu haline gelmiş alanlarda
eleştirel tarih anlayışıyla akademik ürünler vererek
-benim de dahil olduğum- tarihçi kuşağı etkileyen,
"mektepli" ve "alaylı" yetiştirdiği sayısız öğrencilerinden
biri olmaktan onur duyduğum
Hocam Mete Tunçay'a saygıyla...*

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	11
<i>“DE TE FABULA NARRATUR!” /</i> <i>“ANLATILAN SENİN HİKÂYENDİR!”</i>	13
<i>İştirak</i> 'teki Kapital	18
<i>İştirak</i> 'te <i>Kapital</i> 'in çeviri müjdesi	24
<i>Ceride-i Felsefiye</i> dergisi ve bir Yahudi sosyalist	26
İlk <i>Kapital</i> çevirisi –“İktisad-ı İçtimaî”– 1912	29
“İki Nev’i İlm-i İktisat”	36
Tek-parti –Atatürk– döneminde <i>Kapital</i> çevirileri ve yasaklanması	39
1930’larda sol ve çiçeklenme	41
Suphi Nuri ve (<i>Kapital</i>) <i>Sermaye</i> 'nin çeviri çağrısı	44
Haydar Rifat ve <i>Sermaye</i>	46
Basında <i>Kapital</i> polemîği: Bülent Nebil ve <i>Sermaye</i> eleştirileri	53

İlk çeviri ilk eleştirisi:	
Kerim Sadi, <i>Bir Mütercimın Hataları</i>	56
“Makine Mühendisi Sâlim Bey”.....	61
Kerim Sadi, “İnsaniyet Kütüphanesi” ve <i>Kapital</i> 'dan <i>Hülâsalar</i>	65
Suphi Nuri İleri, “İleri Bibliyoteği” ve özet <i>Kapital</i> çevirisi.....	68
Hikmet Kıvılcımlı, “Emekçi Kütüphanesi” ve <i>Kapital-Ekonomi Politığın Tenkidi</i>	75
Kerim Sadi'den Kıvılcımlı'ya ağır eleştiriler: <i>Kapital Tercümesi Hakkında</i>	84
Marks Kimdir? Marksizm Nedir?.....	91
Mahmut Esat Bozkurt ve <i>Kapital</i>	92
Tek-Parti döneminde <i>Kapital</i> 'in yasaklanması.....	93
DP'nin yalancı baharı ve <i>Kapital</i> 'in nakıs çeviri teşebbüsü.....	97
Yayınlanmayan <i>Kapital</i> 'e dava.....	105
TİP, Anayasa Mahkemesi ve 27 yıl sonra <i>Kapital</i> 'e özgürlük!.....	109
Rasih Nuri İleri, Karl Marx - <i>Kapital</i> 'Özet'.....	113
<i>Kapital</i> 'in 100. yılında Birinci Cildin ilk tam çevirisi: Mehmet Selik, <i>Sol Yayınları</i> ve <i>Kapital - Ekonomi Politığın Eleştirisi</i>	115
İlk çeviri ilk polemikler.....	123
Odak Yayınları, <i>Kapital</i> ve polemığın başlaması.....	127
<i>Kapital</i> 'in Tamamı ilk kez eksiksiz olarak Türkçede-Alaattin Bilgi çevirisiyle <i>Sol Yayınları</i> : “ <i>Kapital Kapitalist Üretimin Eleştirel Bir Tahlili</i> ”.....	137
Alaattin Bilgi, <i>Kapital</i> Özet ve Kılavuz.....	141
Rasih Nuri İleri, <i>Kapital</i> özet çevirinin yeni basımı.....	143

60 yıl sonra Kıvılcımlı'nın <i>Kapital</i> çevirisinin tıpkıbasımı.....	144
Kapitalizmin krizi, Karl Marx ve <i>Kapital</i> 'e rağbet	146
<i>Kapital</i> 'in Yordam Kitap tarafından yayınlanması ile alevlenen tartışma	153
Nail Satlıgan'dan Bir <i>Kapital</i> Anekdodu: Plüvalü	171
SONUÇ.....	173

ÖNSÖZ

Floransalı Dante'nin ünlü eseri *İlahi Komedya*'da yer alan “Segui il tuo corso, e lascia dir la genti” cümlesi, Marx'ın *Das Kapital*'e yazdığı önsözün de son cümlesidir: “Sen bildiğin yoldan şaşma, bırak ne derlerse desinler.” Kıvılcımlı 1937'de yayınlamaya başladığı *Kapital* çevrisinde bu cümleyi “Sen yoluna git de, bırak elâlem söylensin” şeklinde yazmış. Aslında bu cümle bir bakıma Türkiye'de sosyalizmin de *Kapital* çevirilerinin de başına gelenleri özetler nitelikte. Gerçekten de Marx'ın *Das Kapital* adlı kitabının Türkiye'deki hikâyesi, aslında Türkiye sosyalizm tarihinin en ilginç dipnotlarından biri. Küçümsemelere, yasaklamalara, engellemelere, suçlamalara, hapisliklere, işkence ve ölümlere rağmen bildiği yoldan şaşmayan, iyiliklerle dolu daha güzel, yaşanabilir ve paylaşılabilir bir dünya için inatçı bir mücadele söz konusu. II. Meşrutiyet'ten itibaren sosyalizmi anlama ve hayata geçirme mücadelesi verenlerin, *Kapital*'i de anlamak ve çevirmek konusundaki samimi çabası hemen göze çarpar. Daha ilk çeviri girişiminden itibaren en uygun sözcükleri bulma, en uygun kelimeleri kullanma, en uygun kavramları

retme çabası dikkat çeker. Zaten eviriler konusunda yaşanan polemiklerin, yapılan ağır eleştirilerin de başlıca sebebi hep daha iyi bir metin üretme çabasıdır.

Kapital yalnızca geçmişi, 19. yüzyılı, kapitalizmi veya günümüzü anlamak için değil, “dünyayı güzellik kurtaracak” ifadesinin biricik kaynağı olan “emek” kavramını ne ıkarđıđı için de çok değerli. Çünkü dünyada var olan her Şey emek sayesinde var. Dünyayı yaşanacak bir yer olarak korumak ve paylaşmak ve biçimlendirmek yine emek sayesinde...

Bu çalışmayı hazırlarken ihtiyacım olan bilgi ve kaynakların sağlanması her zamanki gibi cömert yardımlarını gördüğüm Erden Akbulut’a müteşekkirim. Ayrıca bu çalışmayı hazırlarken yardımlarını gördüğüm Cengiz Yolcu, Ltfi Seymen, Hayri Erdoğan, Alaattin Bilgi, Suları Erdost, Muzaffer İlhan Erdost, Kıvanç Yiğit Mısırlı, Barış atal ve Bülent Erdem’e de teşekkür borçluyum.

Daha nce *Toplumsal Tarih* dergisinde (sayı 249, Eylül 2014, s. 36-48 ve sayı 250, Ekim 2014, s. 26-37) iki uzun makale olarak yayınlanan araştırmalarımın genişletilerek kitap haline gelmesini sağlayan dostum Kerem nvar’a çok teşekkür ederim.

Beni araştırma ve bilimsel çalışmalara yüreklendirmesi kadar, bütün yazdıklarımın hakkı olan, metinleri yayınlanabilir hale getirmesinin ötesinde varlığı ile her dem ve dim g veren Kafiye için teşekkür yetmez.

Elbette hatalardan yalnızca ben sorumluyum.

MEHMET . ALKAN
Eylül 2017, Mhrdr

**“DE TE FABULA NARRATUR!” /
“ANLATILAN SENİN HİKÂYENDİR!”**

Kapital, yalnızca Karl Marx’ın değil, sosyalizm tarihinin temel eserlerinden biri. Orijinal Almanca baskısı *Das Kapital* ismini taşır. İngilizce Capital, Latince “caput” yani baş demektir, nitekim Fransızca da “peine capitale” ölüm cezası demektir. Benzer şekilde Farsçada da Ser-mâye yani baş sözcüğünden türetiliyor, ana, esas mal demek. Osmanlı döneminde Kapital’in karşılığı olarak Sermaye kavramı tercih edilmiştir. 1930’larda bu tercih Kapital olarak değişmiştir.

Kapital’in ilk kez 14 Eylül 1867 tarihinde Hamburg’da forma forma yayınlanmaya başladığı kabul edilir. Dolayısıyla *Kapital*’in yayınlanmasının 150., Türkçeye ilk çeviri girişiminin ise 105. yılı. İlk cildin Türkçeye tam çevirisinin yaklaşık 50, ilk üç cildin Türkçeye tam çevirisinin de yaklaşık 40. yılı.

Birçok kaynakta her ne kadar Türkçeye ilk kez 1933 yılında çevrildiği belirtilse de aslında unutulmuş ve fark edilmeden ilk çeviri teşebbüsü, Osmanlı döneminde, yayınlanışından 45 yıl sonra 1912’de bir derginin sayfalarında başlamış ve yarım kalmıştır.

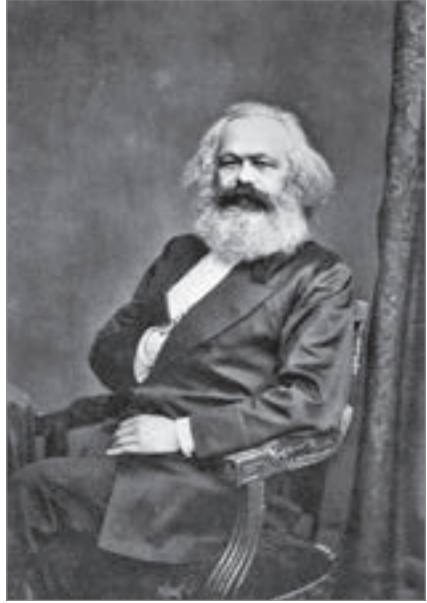
Marx, *Das Kapital*, 1867.

Türkiye’de *Kapital*’in çevirileri beş dalga halinde olmuştur. İlk çeviri girişimi II. Meşrutiyet döneminde 1912 yılında, bir Yahudi Sosyalist olan Alliance Israélite Mektebi müdürü Bohor İsrail tarafından yapılır. İkinci dalga çeviri girişimi 1933-1938 yılları arasında Haydar Rifat Yorulmaz, Kerim Sadi [Nevzat Cerrahlar], Suphi Nuri İleri ve Hikmet Kıvılcımlı’nın çabalarıyla gerçekleşir. *Kapital*’in üçüncü dalga çeviri süreci 1950’nin ortalarında DP iktidara geçtik-

ten sonra göze çarpar. Ancak başlamasıyla bitmesi bir olur. Dördüncü dalga çeviri 1965 yılından itibaren Rasih Nuri İleri’nin, daha önce babası Suphi Nuri İleri’nin *Kapital* özeti çevirisini yeniden çevirip yayınlamasıyla başlar. *Kapital*’in ilk cildinin tamamının eksiksiz çevirisi ise Mehmet Selik tarafından yapılmış ve 1966/1967’de Sol Yayınları arasında çıkmıştır. Dolayısıyla *Kapital*’in ilk cildinin eksiksiz çevirisinin tamamlanması için *Kapital*’in yayınlanışının tamı tamına 100. yılını beklemek gerekmiştir. Mehmet Selik’in çevirisi daha sonra 1974/75’te Odak Yayınları tarafından basılmış, Nail Satlıgan’ın Mehmet Selik çevirisini yeniden ele alarak yayına hazırladığı çeviri Yordam Kitap tarafından basılmıştır. *Kapital*’in beşinci dalga çevirisi üç cilt olarak Yordam Kitap tarafından (2011-2015) gerçekleştirildi. *Kapital*’in 3 cilt-

lik tam çevirisi ise ilk kez 1975 yılında Alaatin Bilgi tarafından yapılmış ve yine Sol Yayıncıları tarafından basılmıştır. *Kapital* çevirisi konusunda 1974 yılında başlayan polemik ise günümüzde de devam etmektedir.

Hiç şüphesiz *Kapital*, Marx'ın *magnum opus*'u, Marksizmin temel eserlerinden biridir. Marx, *Kapital*'in bir tür "girişi" olan *Ekonomi Politığın Eleştirisine Katkı* adlı eserinin

Karl Marx.

1859'da yayınlanmasından 1883'te ölümüne kadar üzerinde çalıştığı *Kapital* için, "uğruna sağlığımı, mutluluğumu, ailemi feda ettiğim kitabım" diyecektir.

Kapital'in birinci cildi Eylül 1867'de Almanca olarak yayınlanır. Diğer ciltler Marx'ın ölümünden sonra yayınlanacaktır. II. cilt, Marx'ın ölümünden iki yıl sonra Engels tarafından 1885'te, III. cilt ise yine Engels tarafından 1894'te yayınlanır. Kautsky'nin 1905-1910'da yayınladığı *Artı-Değer Teorileri* de, *Kapital*'in adeta dördüncü cildi/ana bölümü olarak kabul görür. *Kapital*'in birinci cildinin 1872'de yapılan Fransızca baskısı, Marx'ın sağlığında, denetiminden geçmiş olduğu için çevirilerde de esas alınmıştır.¹

Karl Marx bir arkadaşına yazdığı mektubunda, *Kapital*

1 *Le capital* / par Karl Marx; traduction de M. J. Roy, entièrement révisée par l'auteur, M. Lachâtre, Paris, 1872.

Friedrich Engels.

için “kesinlikle burjuvaların (toprak sahipleri dâhil) kafasına şimdiye dek fırlatılmış en korkunç gülle” ifadesini kullanır. Engels ise, “yeryüzünde kapitalistler ve işçiler bulduğundan beri, işçiler için bu kitap kadar önemli bir kitap çıkmadı” diyecektir.²

Marx, *Kapital*'in birinci baskısına yazdığı 25 Temmuz 1867 tarihli önsözünde İngiltere'deki üretim ilişkileri ele alındığı için kitabın yalnızca İngiltere ile ilgili olmadığını vurgulayan şu önemli cümleleri yazar:

...benim bu eserde inceleyeceğim şey, kapitalist üretim tarzı ve onunla uyuşan üretim ve dolaşım ilişkileridir. Bunların bugüne kadarki klasik yurdu İngiltere'dir. Teorimi geliştirirken başlıca örnek olarak İngiltere'den yararlanmamın sebebi budur. Ama Alman okuyucu, İngiliz sanayi ve tarım işçilerinin durumları karşısında ikiyüzlüce omuz silkecek ya da Almanya'da işler hiç de o kadar kötü gitmiyor diye kendisini iyimser bir havaya bırakacaksa, ona şöyle seslenmeliyim: De te fabula narratur! (Anlatılan senin hikâyendir!)

Kapital'de kapitalizm bakımından emek ile sermaye arasındaki ilişki ve çatışmanın belirleyici olduğu, kapitalizmin

2 Karl Marx ve Frederick Engels, “Marx to Johan Phillip Becker”, *Marx&Engels Collected Works Vol. 42 Letters 1864-68*, Lawrence & Wishart Electric Books, 2010: 358., Frederick Engels, *On Marx's Capital*, Progress Publishers, 1960.

üretim dayalı olduğu, sürekli yaşanan krizlerin kapitalizmin bir parçası olduğu, yedek işsizler ordusu ve ekonomik gücün tekeller halinde elde tutuluşu anlatılır. İşçi sınıfı ile sermaye sınıfının, ekonomik rollerinin doğuşu, gelişmesi ve farklılaşması konu edilir.

Kapital'i okumak yer yer zorlasa bile sonuçta Marx'ın da belirttiği gibi "ortalama okur" için yazıldığını unutmamak lâzım. Okunamaz bir kitap değil, bazı bölümlerinin zorluğu sebebiyle, zaman içinde okunmaktan kaçınılan bir esere dönüştüğü de bir gerçek. İlginçtir, *Kapital*'i özetleyen veya kısaltan çalışmalar zaman zaman *Kapital*'in orijinalinden daha popüler olmuş, yaygın olarak okunmuştur. *Kapital*'in çevrildiği hemen hemen her dilde çevirileri de ciddi tartışmalara yol açmıştır. İlk cildin yayınlanması ile başlayan tartışmalar günümüzde de devam etmektedir.

Marx'ın iktisadi konuları açıklamakta kullandığı ve uyguladığı "soyutlama" yöntemi, dönemi için de bir yeniliktir. Bu soyutlamanın, bir başka deyişle zihinsel kurgunun kelimelelere dökülmesi sorunun başlangıcını teşkil eder. Marx bazı kavramlara yeni anlamlar verdiği gibi, belki daha önemlisi, yeni kavramlar icat etmek, bir başka deyişle "uydurmak" zorunda kalmıştır. *Kapital*'i anlama ve çevirme zorlukları en başta bu zihni kurgunun metne dönüştüğü anda kullanılan kavramlarda kendini gösterir. Bu zorluk yalnızca anlamak konusunda sorun oluşturmaz, çevirileri de benzer bir sorun taşır. O nedenle başka dillere çevirisinde olduğu, ilk Türkçe çevirilerinden itibaren kavram tartışmaları eksik olmamıştır. Bunu ilk kez ciddi şekilde ele alan Kıvılcımlı, 1937 yılında forma olarak yayınlamaya başladığı *Kapital* çevirisinin forma iç kapaklarında kavramlara dair bir sözlük vermeye başlamıştır.

Kapital hem içinde yaşadığımız ve ilk anda karmaşık gelen kapitalist düzeni anlamak için bir ekonomik analiz metni, hem de yine günümüzü anlamak için tarihi bir arka pla-

nı veren önemli bir eser. Bu nedenle kapitalizmin kriz yaşadığı, ekonomik bunalımın gündeme geldiği anlarda ilk hatıra gelen kitap olması da rastlantı değildir.

İştirak'teki Kapital

Das Kapital'den II. Abdülhamid dönemindeki kimi iktisat kitaplarında dolaylı olarak söz edilse de asıl 1908'de istibdadı sonra erdiren ve "İlân-ı Hürriyet" olarak adlandırılan Jön Türk İnkılabı'yla gündeme geliyor. II. Meşrutiyet döneminde *Kapital*'den ilk bahseden yayın organı beklenebileceği gibi Osmanlı Sosyalist Fırkası'nın yayın organı *İştirak* dergisidir. Dergide çeşitli makalelerde Marx'a ve *Kapital*'e değinilmiştir.

Marx nüshası, *İştirak*.

Mesela "İngiltere'de Mister Avin [Owen] 1812'de, Almanya'da Karl-Marks (Sermaye) eserlerini neşrederek sahne-i içtimaiyede inkılâplar husule getirmişlerdir" cümlesi bunlardan biridir.³ "Sosyalizmin Hülasası" adlı yazı dizisinde "Beynelmilel sosyalist hareketi önderleri ve hususiyle Karl Marks 'Sermaye' adındaki kitabında, sosyalizminin programlarını birleştirmeye çalışıyor."⁴ Veya

3 Bedik, "İştirakiyyun Sosyalist Mektebi", *İştirak*, No. 5, 13 Mart 1326, s. 69 veya 20-1, 7 Haziran 1328 / 20 Haziran 1912.

4 Selçuk Gürsoy, *Osmanlı Sosyalist Fırkası ve Yayınları*, İletişim Yayınları, İstanbul, 2013, s. 551.

şu alıntı *Kapital*'in önemi üzerinde durur:

Meşhur Karl Marks her memlekette sosyalistlerin ayrı ayrı taleb-i hak etmelerinden hiçbir semere hasıl olmadığını görmüş ve (Sermaye - Capital) nam kitabında: “Milliyet ve din mevzubahis olmaksızın bütün sosyalist grupları ittifak ve tevhid-i mesaî ederek maksatları uğrunda müştereken çalışmalıdırlar” demiştir. Büyük ve mütefekkir Karl Marks'ın

Hüseyin Hilmi.

şu hikâye-i hakimanesi bütün iştirakiyunca düsturülamel olmaktadır: Her memlekette bu gayeye doğru geniş ve büyük adımlar atılıyor, ve beynelmilel sosyalist cemiyetleri tesis ve umumi kongreleri akdolunuyor.⁵

Benzer ve önemli bir yazı Bohor İsrail'in “Sermaye ve Sa'y-i Amel” yazısıdır.⁶ Ancak Bohor İsrail'in asıl önemli makalelerinden biri *Kapital* çevirisinin de yapılmasını arzu ettiği “Nasıl Çalışmalıyız” adlı makalesidir.⁷ Bu makale Marx'ın eserinin Türkçeye kazandırılması için temenni içeren bir makale

5 Akif Hikmet, “Servet ve Sermaye-i Hâziranın Sureti-i Teşkili ve Sosyalizm Fikri”, *İştirak*, No. 2-20, 21 Haziran 1328.

6 Bohor İsrail, “Sermaye ve Sa'y-i Amel”, *İştirak*, No. 13, 8 Mayıs 1326, s. 201-204.

7 Sadeleştirilmiş hali için Selçuk Gürsoy, *a.g.e.*, s. 459-461 ve kısmen sadeleştirilmiş olarak verilşi için Sadi, Kerim (A. Cerrahoglu), *Türkiye'de Sosyalizmin Tarihine Katkı*, İletişim Yayınları, İstanbul, 1994, s. 293 vd. Genişletilmiş yeni basım.

olmanın ötesine geçer.⁸ Asıl ilginç ve hatta komik olan konu, bu yazının sadeleştirilmiş halinin 1950’de bir dergide yayınlanmasıyla “Komünizm propagandası yapmaktan” dava açılacak olmasıdır. Bunu ileride anlattım.

Nasıl Çalışmalıyız?

Sosyalist vasfıyla ortaya atılan mücahitleri tanımam. İntisabıyla müftehir olduğum bu meslek-i içtimainin hakayık ve nazariyatına derece-i vukuflarını da bilmem. Bab-ı içtihatlarını ne cihete doğru küşat ettiler; nasıl ve ne yolda çalışacaklar, doğrudan doğruya sınıf-ı sâinin hukuk-i mağsubesini sınıf-ı mümtaz ve sermayedarların itisafatına karşı bir lisan-ı ateş-feşanla müdafaa mı edecekler?

Yoksa ibre-i mesailerini mahdud bir daire dâhilinde doluşturarak sosyalizme Türkiye’de dahi bir mevcudiyet, bir uzviyet vermeye mi gayret edecekler? Bütün bunlar tabii ileride göreceğimiz âsar ve semeratla malumumuz olacaktır. Ve fakat eserlerini mütalaa ettiğim ancak meslektaş sıfatıyla bu bilmediğim, görüşmediğim arkadaşlara arz etmek isterim ki efkâr-ı adilânemizin neşr-i tamiminde gayet sistematik, muntazam bir hatt-ı hareket almamız hem felsefe-i iştirakiyemiz hem de muhitimizin şeraiti muktezasıdır.

Mesleğimiz ulvi ve mukaddes olduğu kadar büyük ve müthiştir! Bütün cemiyet-i beşeriyenin inkılabı maksadına mübteni olduğundan aksam-ı fenniyesine vakıf olmayan cühela, bazı malumatfuruş kimselerin, yahut hakikat düşmanı menfaatperestlerin yalan yanlış tefhimatına kapıldıkları için yalnız “sosyalizm” kelimesini iştikten tedehüş ediyorlar.

Bir de o kimseler, yalnız meşrutiyet-i Osmaniye’yi meydana getiren fırka-i muhteremeyi tanıdıklardan, o fırkanın programından hariç birtakım fikirler beslediğimizi gö-

8 [Bohor] İsrail, “Nasıl Çalışmalıyız?”, *İştirak*, No. 20, 2 Eylül 1326, s. 284-286.

ناصل چاشملیوز؟

سوسیالیست و صلیبی اولونجه آتلان جامعدری طایبام . آسانیه مناظر اولونجه و مسک ایجابک حقایق و نظریات درجه و توقیرده بیام . باب ایجابده نه چه دوغور کتاد ایتمیر ؟ نامل ، و نه یوله چاییش جلف ، طوшон طوшонیه صنف مایتنک حلقو منصوصتی ، صنف تئاز و سرمایه دارلک اتماسلانه قارش برسان آتش قشاینه مدافعه می یلده ککر ۱۰

پوشه ایزه مسافری مدهود و واریداشنده طولا شدریوق و سوسیالیزم ، نه ترکیده نمی بر موجودت بر عضویت ویرمه کی ثروت ایدمکل ایبون پوتز طریقی ایشده کورده کچکر آتوریراته مولوجو اولوجاندهدر . و فظانلاری مطالعه ایتمیک آغیق مسکله متنطیه و بیامدیگ کوروشدیگ ارفقشایره عرض ایتمک ایستبره که افکار علائمیزک نشر تمییزده نایب (سیستم مالیک) منظور خط حرکت آلمیمهمه نایبیزگیمهمه میهنیزک نشر اعلی مقنابدهدر .

مسکیزک ، طوی و مقدس اولونجه قدر بیوک و مدهودر ؛ بون جوبت بشریه کی افلاک مصلدیه منی اولونجه دن افسانیه کی واقف اولان جیلا ، بعض معلوم اقروش کیسه لریک ، یقود خلقت مشق منقذیر . تترک یان لاکش نهیته قایدی ایبون لاکش

و سوسیالیزم و طبعی ایستیک ن تدعی ایلیوزور .

برده او کیسه ل ، لاکش مشروطیت مئایزه میانه کی برن رفقه همزه می طایبقدر . بدن او قره تک بر طرف منمن خراج ؛ طاق ککرو سلطه کی کوری کلا مشروطیت علیه دارقی ارتجاع طرفدار لیه ایتم ایدترده یوق دکدر ۱۱ هر یوتک یوله دوشونکده سلفری وار . ذرا کدی برنده ککی و سوسیالیزم کی مدنی حشره تک اتی قی فلسفه چاییه لی فکر تی و بیامی نامه ای طای بر شی اورد ایتمک قایدی ایستون مقفود میهنیز دک عوام نامله بو کون اولوجوب یازمه تک فلسفی ایتم ایدم بیلریمه تک قسم الحده ! عوامک عجمتسی و اما ارشاد ایتمیر هتاجدر . فقط هیچ بر زمان اولونجه لاکش ایستبر حلقو صریح لریستک حسین مدافعه لده معلوماتی دک ، نامل ، مشیت کجریه دیده مجاهد لک معلومه دعا یلده عرض اشیاخ ایزه و یومندرونیشده دارقی سرگرداری میدانه کی یه یله همه اوردونه هر کسورده اولورسه اولسون حرکت امری ویرمه کفو اولوماز بر خطالور ؛ نلامه ، قدرده یگنک نورلرستک قارش قبول مدهود بر حس اختلال ، بر حس مقاومت اولونجه قدر عدالتی ، حق بر شی تصور ایدیم ۱۱ اوت ، فقط یو خصوص دور (مقود) اصول مو قنینه سالی بر (پرسوب) بر فاعده مقنیه ایشده شرط اعظمده . مسکیزک اختوا ایستیک

حقایق عالی می هنوز حشم ایتمک قایدت وانستندار . مع آنسک مالک اولونجه آتاد و افکار یازی لقیبه اولونجه ایتم ایدم زبنا متعق برینه صغر حاصل اولور ؛ ایته یوتک چون اولونجه دماغی اولان شکر کجبر یوزن صنف منور مسالار ان مکشیلر یوزن سوسیالیزم هوای اسمیه میه مالی بر محیط حق و فلسفی وجوده کتیریمک ثروت ایدم . لرون کلاسیک قدر (بورژوا) نظریاتی اتمکده دوت ایتمک قواعد اساسیه ایجابیه و اقتصادیه می ملودیا نشر ایله جله ملالیزک حلقو ایجابی وای سیاسی بر محمول تبع اولمی جیته حصر مسای ایدم . حق (قارل ماریش) لاسال ، لا فارغ ایدم . ژورنی می اکر بیزک آتاد بر کزیداری ترکیبه ترجه اتمک اولورده منتقد و قرائتیه و انتق اترده اشیر یوزن بر حیث مزجه تشکیل مسایه یقه یرو یانده امزک اسال و مسالام ایستون اکر بیزک بر اشیاخ صورت نده ظاهر ایدر . چونکتر کلامن سوسیالیزمک آغیق اسی واردر . وده نیکتک مانی قراپ ویرمه ده لاکش بر خلق قدر اختلاف لریکلان ایجابیه دن نکانه کلکده کن خلدات لریشیدن ، حسابت یاضندن ، قوانین طریقه منحصی نه دن عبارت اولونی هومو ایدمک (پادیزک) فرقه تمک و حقیق لریکل ایدمک سوکره او آتاد آسا سر کزیدن قاب عوامه اشده عدل و سقاوت ایتمک لاریکده . تترکیزد مسالام و حقیق اولونجه جیشده هم ککر کزین اولونجه قارش برسان

Bohor İsrail, "Nasil Çalışmalıyız?", *İştirak*.

rerek adeta meşrutiyet aleyhtarlığı, irtica taraftarlığıyla it-ham edenler ve yok değildir! Hem bunların böyle düşün-meye hakları var. Zira kendilerinde değil sosyalizm gibi me-deniyet-i haziranın en terakki felsefe-i içtimaiyi fikir-i fennî ve siyasî namına en adi bir şeyi idrak etmek kabiliyeti büs-bütün mefkud... Muhitimizdeki avam-ı nâsa bugün oku-yup yazmanın faidesini ifham edebilirsek fe-ni' me'l-hudme-tü! Avamın vâkıd kısmı vâkıd irşadâtımızza muhtaçtır. Fakat hiçbir zaman unutmamalıyız ki işçiler hukuk-ı sariha-larının hîn-i müdafaalarında malumatlı, zeki, faal, müte-şebbis, tecrübe-dide mücahitlerin muavenetine daha ziyade arz-ı ihtiyaç eder ve bu muktedir vatan pişdarları, serger-deleri meydana getirmeyince amele ordusuna her ne suretle olursa olsun hareket emri vermek affolunamaz bir hata olur!